

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ ЧЕРЕЗ НАВЧАННЯ ТА ЗГУРТУВАННЯ

*Єна П.О., Національний університет цивільного захисту України
НК – Гонтаренко Л.О., к. психол. наук, доцент*

Війна та окупація завдають серйозних психологічних травм підліткам, які переживають цей досвід у період активного формування особистості. Відновлення психічного здоров'я цих підлітків є надзвичайно важливим для їхнього майбутнього розвитку та соціальної адаптації. Підлітки на деокупованих територіях потребують не тільки емоційної підтримки, а й навчання новим стратегіям виживання в умовах соціальної нестабільності.

Навчання новим психологічним та соціальним навичкам є невід'ємною частиною реабілітаційного процесу. Підлітки повинні вчитися саморегуляції, конструктивного вирішення конфліктів і подолання стресових ситуацій.

Використання освітніх програм у процесі реабілітації допомагає підліткам освоювати нові методи психологічного виживання, що сприяє розвитку резилієнтності.

Соціальна підтримка і згуртування підлітків через групові заходи та взаємодію з однолітками сприяють їхньому психологічному відновленню. Наприклад, створення груп підтримки або проведення спільних тренінгів дозволяють підліткам відчувати себе частиною спільноти та зменшити почуття ізоляції.

Групові програми з арт-терапії, спортивні заходи та психологічні тренінги є ефективними методами згуртування підлітків на деокупованих територіях.

Емоційна та соціальна підтримка від близьких, друзів і спеціалістів допомагає підліткам краще справлятися з наслідками травмуючих подій. Це середовище надає відчуття стабільності та безпеки, що є критично важливим для нормалізації психічного стану.

Важливу роль також відіграє залучення державних та громадських організацій до розробки програм реабілітації підлітків на деокупованих територіях. Психологічне відновлення підлітків на деокупованих територіях є складним та багатоетапним процесом, що вимагає інтегрованого підходу. Згуртування підлітків через групові заходи та навчальні програми сприяє їхній соціалізації та емоційному відновленню. Особливе значення в цьому процесі має соціальна підтримка, яка включає емоційну, інформаційну та практичну

допомогу, що дозволяє підліткам адаптуватися до нових умов життя після війни. Залучення державних та громадських організацій до розробки й реалізації реабілітаційних програм є необхідним для створення стійкого фундаменту для відновлення психічного здоров'я молодого покоління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Council of Europe. Psychosocial support for children and adolescents during and after war. 2022.
2. Garmezy N. Resiliency and vulnerability to adverse developmental outcomes associated with poverty. *American Behavioral Scientist* 34(4), 1991.
3. Masten A. S. & Reed M.–G. J. Resilience in development. Oxford University Press, 2002.
4. Harms L. *Understanding Trauma and Resilience*. Palgrave Macmillan, 2008.

УДК 316.334.3

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ СУСПІЛЬСТВА: ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ В ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ

*Єсауленко В.В, Державний біотехнологічний університет
НК – Воронянський О.В., канд. іст. наук, професор*

Дослідження політичних інститутів є критично важливим для розуміння їх ролі в суспільстві та ефективності управлінських систем. Теорія неолібералізму підкреслює важливість відповідних політичних інститутів для забезпечення розвитку будь-якої країни. Зокрема, концепція демократичного транзиту стверджує, що правильні політичні інститути є ключем до переходу від авторитаризму до стабільної демократії, що в свою чергу повинно принести процвітання. Проте, спроби інтеграції таких інститутів в українську політичну систему показали їхню непридатність для вирішення завдань демократизації.

Замість того, щоб забезпечити розвиток демократії, західні інститути часто виявляються неефективними в українських умовах. Це не через непрофесійність політичних еліт, а через те, що ці інститути не відповідають реальній політичній реальності. Наприклад, часті зміни в законодавстві і виборчій системі, а також маніпуляції з ресурсами, що виходять за межі громадського контролю, свідчать про адаптацію еліт до нових умов, а не про ефективне використання західних моделей.